

PRIMER ACTE: els projectes són les persones, les persones són els projectes

Quin és el secret per a desenvolupar els projectes propis d'Escoles Compromeses amb el Món? Anna Novella, professora de la facultat de Pedagogia de la Universitat de Barcelona i moderadora de la tertúlia, ens va portar aquest secret dins d'una caixeta, que va anar circulant per les mans de tots els assistents. El marc d'aquesta segona tertúlia, la 44a Escola d'Estiu Rosa Sensat, feia esperar una alta assistència de mestres, però els representants de les oneges van superar-los en nombre. La dada podria estar apuntant alguna pista sobre el tema que ens ocupa: no serà que les oneges estan més interessades en les escoles compromeses que les escoles en les oneges amb vocació educativa? O potser serà que encara no tenim al nostre professorat prou motivat pel tema de l'EPD com perquè tinguin interès a participar en un curs de formació en la matèria?

Mentre la capsa amb el secret anava passant de mà en mà, es tractava de destapar-la, mirar a dins amb atenció i estudiar detingudament la clau de l'èxit de qualsevol projecte d'educació en valors com la pau, la solidaritat i el desenvolupament. Tot seguit, cadascú havia de compartir amb els contertulians tot allò que li evocava la clau descoberta. Voleu saber què hi havia dins de la caixa? Un mirall. I aquestes són algunes de les evocacions que va despertar en la gent veure la seva imatge en el mirall:

- El procés personal
- La pròpia realitat com a punt de partida
- El reflex d'un mateix
- La motivació i la implicació personals
- La reflexió, que comença per un mateix
- La coherència, mantenir una coherència entre allò que ets i allò que fas, entre allò que penses i les teves accions
- Preguntar-se què hi ha més enllà del mirall, mirar amb profunditat, no quedar-se en la superfície de les coses
- La importància què ens agradi el què veiem, però també la capacitat de mirar més enllà del què ens agrada

Quina relació té tot això amb la comunicació entre escoles i oneges us preguntareu, tal com ens vam preguntar tots nosaltres en el seu moment, tot i que tothom va intuir per on anava el missatge. Anna Novella va posar en paraules les nostres intuïcions: els projectes són les persones què els fan, les persones responsables de l'acció i de la reacció, de la capacitat transformadora d'aquests projectes.

SEGON ACTE: transformar els punts negatius en propostes de treball

El segon pas en aquest camí que vam fer plegats, membres d'ONGD i escoles, va ser anotar en unes paperetes els tres o quatre elements que, segons l'opinió de cada persona, jugaven més a favor o més en contra dels projectes d'Escoles Compromeses amb el Món: els elements *facilitadors* a les paperetes taronges i els *obstaculitzadors* a les de color groc. La moderadora els va recollir i els va guardar a la mateixa capsa del

secret. A continuació, la capsa va tornar a passar per totes les mans per tal que cadascú agafés una papereta de cada color i, d'aquesta manera, seguir treballant però ara sobre les aportacions dels altres. Es tractava de fer una lectura ràpida sobre els punts positius suggerits pel company o companya i provar de convertir els negatius en propostes de treball.

TERCER ACTE: què necessitem per fer funcionar els projectes conjunts entre oneges i escoles

Per la tercera fase va ser necessari formar grups de treball d'unes cinc o sis persones: els mestres van concentrar-se en dos grups i amb els membres de les oneges s'en van crear cinc més. Després de les presentacions, perquè és fonamental destinar un temps a conèixer amb qui estem treballant va recordar-nos l'Anna Novella, els membres de cada grup s'havien de posar a treballar sobre els aspectes a millorar assenyalats en les paperetes grogues que havien rebut de mans dels companys. La moderadora de la tertúlia-taller va repartir a cada grup una maleta dibuixada sobre un paper blanc per tal que hi anotessin totes les propostes de millora sorgides del debat en grup. Tampoc s'havien d'oblidar de consignar-hi els aspectes valuosos que pensaven calia conservar i mantenir per tal que els projectes d'EPD entre oneges i escoles funcionin de forma conjunta i coordinada.

QUART ACTE: un exercici de coneixement i reconeixement mutu

Després de mitja hora de deliberació es va procedir a confeccionar una maleta conjunta amb les idees-clau que van centrar els debats durant la preparació de les maletes de cada grup. Aquest pensament col·lectiu van donar una bona collita de futures línies d'actuació per a potenciar els projectes comuns en matèria d'EPD:

- **Més implicació a l'escola.** Aconseguir que més persones s'impliquin en els projectes d'EPD a l'escola: professors, direcció del centre, pares i mares, la resta de la comunitat educativa i entorn de l'escola... Per aconseguir això cal:
  - **Pensar en la difusió del projecte.** Per ampliar la força del moviment, el volum de gent mobilitzada és necessari fer difusió dels projectes. Quan es planifica un projecte d'EPD s'ha de contemplar la difusió com una etapa més del projecte, tant o més important que els objectius, el desenvolupament o l'avaluació.
  - **Fer una difusió directa dirigida als participants i al seu entorn proper.** No es tracta tant de sortir als diaris, que van plens d'accions de difusió sense cap projecte darrera. Del què es tracta es de fer funcionar el boca-orella, per tal que les persones de la comunitat educativa i del seu entorn més proper vegin que els projectes d'EPD funcionen, que serveixen per alguna cosa. Així és com s'encomanen les ganes de participar a les persones que encara no ho fan, i és la millor manera d'augmentar el nivell de motivació i de compromís de les que ja hi treballen.
- **Fer una escola més oberta a les organitzacions socials,** als moviments ciutadans, a la mateixa comunitat educativa i als organismes municipals com ara

les regidories i comissions de solidaritat, educació o joventut dels ajuntaments. Aquesta apertura s'ha de fer, però sempre des d'una coherència interna com a centre educatiu compromès, sense entrar en contradicció amb els propis valors que es defensen des de l'EPD. Es va posar com a exemple el fet que es permetin visites dels mossos d'esquadra a les escoles que estan treballant per la no violència.

- **Definir bé els valors i els conceptes de l'EPD a l'escola**, entre d'altres raons, perquè no se'ls apropiïn altres moviments que també treballen amb els països del Sud però des d'una perspectiva molt diferent, com els projectes que es realitzen des de l'*assistencialisme*.
- **Treballar per una ampliació dels programes curriculars**, que permeti la inclusió dels continguts en matèria de valors, pau, solidaritat i desenvolupament. El Departament d'Educació ha de prendre consciència de la necessitat d'uns currículums més oberts per tal que l'escola pugui abordar la complexitat de la societat en la qual vivim.
- **L'assignatura d'Educació per a la Ciutadania es considera una porta oberta als continguts de l'EPD**. Malgrat tot, tant des de la mateixa escola com des de les oneges, es considera que ha estat una oportunitat desaproveitada, en part per culpa d'interessos creats com els de les editorials de llibres de text, que van publicar els materials d'aquesta matèria avançant-se a qualsevol iniciativa per a consensuar-ne els continguts.
- **Introduir l'EPD al projecte educatiu de centre** per donar continuïtat als projectes i d'aquesta manera evitar que, quan marxi el grup de professors, o l'AMPA o l'equip directiu compromès, tot el treball fet acabi en res. També és la manera de fer extensiu el projecte, no només a l'interior de l'escola, sinó també cap a l'exterior (entorn educatiu, comunitat, àmbit municipal, etc.).
- **És imprescindible que a l'escola existeixi la figura del coordinador/a de l'EPD amb una dedicació exclusiva a aquesta tasca**. La figura del Quixot, del mestre o nucli de mestres compromesos i solidaris que treballen sols, sumant hores i esforços extres als projectes d'EPD, s'ha d'acabar pel bé no només d'aquests mestres, sinó dels mateixos projectes compromesos. És una de les reclamacions més urgents que s'ha de fer al Departament d'Educació.
- **Les oneges s'han d'adaptar a la realitat de l'escola** tant pel que fa al discurs com a l'actitud. En el seu diàleg amb l'escola han de començar a emprar un codi comú que parli en termes de currículum escolar, de competències o de línies pedagògiques, i prendre consciència que el seu interlocutor a l'escola no és l'opinió pública a la qual acostumen a dirigir les seves campanyes de sensibilització, sinó una població molt específica, l'escolar, que està formada bàsicament per alumnes i professors.
- **Crear espais comuns de trobada entre escoles i oneges** en els quals sigui possible dissenyar plegats línies d'educació crítica i transformadora, per àrees i per nivells, que és com les necessita planificar l'escola. En aquest sentit, la Xarxa d'Escoles Compromeses amb el Món seria un bon exemple.

- **Les oneges han de treballar més coordinades**, perquè ara funcionen i són vistes des de l'escola com actors fragmentats, amb molta producció de materials però molt dispersos i no massa adequats per a treballar a l'aula, ni amb els programes curriculars de les assignatures. Si el treball en xarxa no està ben coordinat entre les mateixes organitzacions, és molt difícil que el treball en xarxa amb l'escola pugui funcionar.

Cal més comunicació entre les onegés que treballen per la cooperació i el desenvolupament, més nexes d'unió que facilitin, entre d'altres coses, aquest diàleg amb l'escola. Les tres federacions de oneges vinculades a les temàtiques de Pau, Solidaritat i Desenvolupament haurien de prendre part activa en aquesta ordenació, en aquesta assignatura pendent de coordinació interna.

- **Les oneges no han de fer EPD, sinó suport a la comunitat educativa** per tal de facilitar-hi una educació crítica i transformadora. Des de les mateixes oneges es fa una lectura crítica sobre l'actitud actual de moltes entitats, la gran preocupació de les quals sembla ser produir i distribuir la seva maleta pedagògica, de manera que els materials sobre la no violència, la immigració o el comerç just es multipliquen i els esforços també sense que els resultats reflexin tot aquest treball fet.

- **Calen projectes conjunts i processos participatius des del primer moment**, perquè ningú s'hagi de sumar al projecte ni a la manera de fer de ningú, ni les escoles als de les oneges, ni les oneges als de les escoles.

- **S'han d'oferir uns currículums formatius recíprocs, que permetin a l'escola conèixer millor les oneges i a les oneges conèixer millor l'escola.**

- **Oferir formació en matèria d'EPD als professors.** Aquesta formació, però, ha d'anar acompanyada de motivació, perquè si els professors no estan prou motivats per l'EPD no tindran cap interès per a formar-se. Aquest mateix curs d'Escoles Compromeses amb el Món dins el qual s'inscrivia la segona tertúlia-cafè n'és un exemple. De la trentena llarga de professors que hi van assistir, si considerem que s'impartia en el marc de l'Escola d'Estiu Rosa Sensat n'haguessin pogut ser més, la majoria s'hi va apuntar no pel seu interès per l'EPD, sinó per un malentès provocat pel seu títol: *Curs d'Educació per al Desenvolupament: Una eina per treballar la globalització i la diversitat a l'aula*. Des del codi escolar, es va interpretar que aquest curs proporcionaria als mestres eines per a treballar la globalització i la diversitat de l'aula a l'aula, i no pas eines per a treballar la globalització i la diversitat del món a l'aula, que és tal com es va pensar el titular des del codi ONG de la XECMón i la FCONGD, que en van ser les organitzadores. Un malentès que torna a posar de manifest la necessitat de trobar perspectives i llenguatges compartits entre escola i oneges.
- Una altra opció és demanar a l'Administració que garanteixi aquesta formació als educadors, **introduint una assignatura d'Educació Crítica i Transformadora a les carreres de Pedagogia i Magisteri, i al CAP.**

- **Les oneges haurien de formar-se pel que fa, sobretot, a la metodologia de treball que s'utilitza a l'escola** per tal d'aprendre a desenvolupar-se amb termes com currículum escolar o competències educatives. Al capdavall, es comparteixen uns objectius i uns valors, es parla del mateix, el problema és que ni els codis ni els procediments són compartits.
- **Pel que fa a la formació dins de les mateixes oneges, no hi ha cap curs per a formar-se com a tècnic en EPD** a Catalunya i als cursos de postgrau en cooperació tampoc s'hi dedica massa temps. És un aspecte important, es subratlla des de les oneges, que distingeixen entre fer educació per a la cooperació i treballar per a una educació crítica i transformadora.

Helena Migueiz
XECMón, Juliol 2009